

PHƯƠNG PHÁP GIẢNG DẠY MÔN HỌC PHÁP LUẬT TRONG CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHÔNG CHUYÊN LUẬT

ThS. Vũ Thị Hồng Vân

Khoa Mác Lênin,
Trường Đại Học Công nghiệp Hà Nội

Giảng dạy môn học pháp luật có nhiều khả năng giúp sinh viên có thể nắm được những tri thức về pháp luật một cách tương đối có hệ thống, từ đó giúp sinh viên hình thành được niềm tin đối với pháp luật, xác định được thái độ và định hướng về hành vi phù hợp với pháp luật. Xây dựng cho sinh viên những cơ sở nhân cách ban đầu theo các chuẩn mực đạo đức và pháp luật, để ngay từ khi còn ngồi trên ghế nhà trường đã phải hiểu và biết hành động theo pháp luật; sau khi ra trường trở thành người lao động sẽ là những công dân biết sống, lao động theo Hiến pháp và pháp luật.

Từ thực tế hiện nay cho thấy việc giảng dạy môn học pháp luật trong các trường đại học không chuyên luật chưa được tổ chức, triển khai có qui củ, thống nhất trong cả nước. Nội dung, chương trình chưa được xây dựng hoàn thiện nên việc thực hiện còn tùy tiện; thời gian giảng cho môn học pháp luật còn quá ít, lại hay bị cắt xén hoặc bỏ trống. Sách giáo khoa và các tài liệu phục vụ dạy - học pháp luật hầu như chưa có. Giảng viên giảng dạy môn học pháp luật phần lớn là giảng viên chính trị kiêm nhiệm chưa qua đào tạo chuyên ngành pháp lý có hệ thống. Trong trường chưa có tổ môn pháp luật nên thường kết hợp ghép trong môn chính trị hoặc trong một số môn chuyên môn, nên vị trí của môn học bị coi nhẹ. Nhiều trường chỉ mời giảng viên ở ngoài đến dạy, nội dung "khoán trắng" cho giảng viên mời dạy nên các bài giảng không có hệ thống, chắp vá, rời rạc; thường dạy các chuyên đề về pháp luật thực định có liên quan đến chuyên ngành đào, ít chú ý đến lý luận chung về Nhà nước và pháp luật vì thế sinh viên khó tiếp thu, không hứng thú học môn pháp luật.

Trong quá trình giáo dục - dạy học ở các trường đại học không chuyên luật, phương pháp giáo dục -

dạy học tồn tại với tư cách là một thành tố cấu trúc, nó có mối quan hệ qua lại mật thiết với các nhân tố khác của quá trình giáo dục. Trong phương pháp giảng dạy môn học pháp luật của các trường đại học không chuyên luật, với sự định hướng của những kiến thức cơ bản về pháp luật, để họ nắm vững và chấp hành tốt luật pháp. Đồng thời, phương pháp giảng dạy môn học pháp luật được quy định bởi nội dung giáo dục pháp luật và đặc điểm của đối tượng giáo dục - sinh viên trong các trường đại học không chuyên luật. Do đó phương pháp giảng dạy môn học pháp luật cần phải:

Thứ nhất, Gắn với quá trình dạy học: Vì đây là quá trình mang đặc trưng của tính chất hai mặt, nghĩa là bao gồm hai hoạt động - hoạt động của thầy và hoạt động của trò. Hai hoạt động này tồn tại và được tiến hành trong mối quan hệ biện chứng: hoạt động dạy đóng vai trò chủ đạo và hoạt động học đóng vai trò tích cực, chủ động. Vì vậy, phương pháp giảng dạy môn học pháp luật ở các trường đại học không chuyên luật là tổng hợp những cách thức làm việc của thầy và trò. Các mối quan hệ này có thể là trực tiếp bằng lời, có thể là gián tiếp bằng chữ (qua sách, báo...) hoặc bằng lời (qua đài, loa phóng thanh...), còn quan hệ thầy trò luôn luôn trực tiếp truyền tải nguồn tri thức.

Thông qua quá trình dạy học, nội dung giáo dục pháp luật đã được chuyển thể về mặt sư phạm, trong quá trình dạy, thầy giáo lại tiếp tục chuyển thể về mặt sư phạm đối với nội dung dạy học, vận dụng các phương pháp và các hình thức tổ chức dạy học một cách khoa học và nghệ thuật để thúc đẩy một cách tối ưu hoạt động nhận thức của sinh viên.

Hoạt động học tập của sinh viên tuy có những điểm đặc thù, song có những nét giống với hoạt

động học tập của học sinh phổ thông. Trong đó nét nổi lên hàng đầu là đều diễn ra theo quy luật: từ trực quan sinh động đến tư duy trừu tượng, từ tư duy trừu tượng đến thực tiễn. Vì vậy, ở các trường đại học không chuyên luật cần kế thừa có phê phán những phương pháp dạy học ở nhà trường phổ thông.

Trong các phương pháp cụ thể của dạy học ở nhà trường ngoài phương pháp thuyết trình, vấn đáp, sử dụng sách giáo khoa và các tài liệu khác còn có luyện tập, ôn tập và kiểm tra đánh giá tri thức có vai trò tích cực trong việc củng cố hệ thống tri thức của sinh viên mà ở một số hình thức giáo dục khác ngoài nhà trường không thể có được.

Thứ hai, Gắn với ngành nghề đào tạo ở trường đại học không chuyên luật: Điều này thể hiện tính mục đích đào tạo rõ nét của nhà trường, nó đòi hỏi phương pháp dạy học các bộ môn cơ bản, cơ sở và chuyên ngành trong đó có môn học pháp luật đều phải hướng vào mục tiêu đào tạo của nhà trường, nó yêu cầu người giảng viên ngoài việc trang bị tri thức khoa học cần phải chú ý rèn luyện cho sinh viên hành vi ứng xử trong cuộc sống và kỹ năng vận dụng trong nghề nghiệp sau này. Bằng cách đó sinh viên sẽ hứng thú, tự giác học tập pháp luật, không coi học pháp luật là thừa, là sự bắt buộc miễn cưỡng, là môn phụ. Ngược lại nếu tách rời giáo dục pháp luật với ngành nghề đào tạo thì nội dung có thể bị lệch hướng và sinh viên sẽ hạ thấp vai trò của pháp luật, không tích cực học tập bộ môn này. Vì vậy, đặc điểm này phải được tính đến khi xây dựng chương trình, lựa chọn nội dung và phương pháp giảng dạy môn học pháp luật trong các trường đại học không chuyên luật.

Thứ ba, Gắn với thực tiễn xã hội, cuộc sống và phát triển của khoa học công nghệ: Đây là phương pháp thể hiện mối liên kết có tính quy luật giữa giáo dục - đào tạo với khoa học và sản xuất của các trường đại học không chuyên luật. Đòi hỏi người giảng viên trong quá trình giảng dạy phải luôn bám sát yêu cầu của thực tiễn kinh tế - xã hội và sự phát triển của khoa học, công nghệ để kịp thời đổi mới nội dung, phương pháp và hình thức tổ chức dạy học nhằm góp phần nâng cao chất lượng và hiệu quả giáo dục - đào tạo nói chung và giáo dục pháp luật nói riêng. Nắm được đặc điểm này của phương pháp giảng dạy môn học pháp luật sẽ khắc phục được nhược điểm của nội dung giáo dục pháp luật trong nhà trường là "ít bổ sung sửa đổi và thiếu tính thời sự" và theo kịp "trạng

thái động" của các thông tin cơ bản trong nội dung giáo dục pháp luật. Đồng thời phải quan tâm tới việc xây dựng cơ sở vật chất kỹ thuật phục vụ cho dạy học, phải tăng cường sử dụng các thiết bị, phương tiện dạy học, đặc biệt các phương tiện hiện đại nhằm đạt hiệu quả tối ưu trong giáo dục pháp luật.

Thứ tư, Giảng dạy môn học pháp luật gắn liền với phương pháp nghiên cứu khoa học, phát huy cao độ tính tích cực, độc lập, sáng tạo của sinh viên: Là phản ánh yêu cầu cao về mục đích, nội dung dạy học ở các trường đại học không chuyên luật mặt khác phản ánh đặc điểm của đối tượng sinh viên ở lứa tuổi đang "phồn vinh trí tuệ". Đòi hỏi giảng viên trong quá trình giảng dạy phải chú ý trình bày các quan điểm khác nhau, các học thuyết khác nhau về một vấn đề nào đó, phải tôn trọng ý kiến của sinh viên, tổ chức, tạo điều kiện giúp cho sinh viên tích cực tham gia hoạt động học tập, nghiên cứu khoa học để không những nắm được chân lý đã có mà còn góp phần tìm ra chân lý mới.

Thứ năm, do việc đào tạo ở các trường đại học không chuyên luật rất đa dạng, nó thay đổi tùy theo mỗi loại trường, mỗi khối trường, tùy theo điều kiện phương tiện dạy học, đặc điểm nhân cách của giảng viên và sinh viên: Vì phản ánh tính chất phong phú, phức tạp của hoạt động dạy học ở các trường đại học không chuyên luật. Đòi hỏi người giảng viên trong quá trình giảng dạy phải vận dụng các phương pháp dạy học truyền thống và phương pháp dạy học hiện đại, trên cơ sở mở rộng áp dụng công nghệ thông tin và phương tiện trang thiết bị dạy nghề hiện đại một cách linh hoạt, sáng tạo sao cho phù hợp với mỗi loại trường, mỗi khối trường, đặc biệt là đặc điểm của đối tượng sinh viên. Đòi hỏi trình độ chuyên môn và năng lực sư phạm của giảng viên cần được tăng cường nhằm đạt chuẩn trình độ quốc gia và quốc tế.

Như vậy phương pháp giảng dạy môn học pháp luật ở các trường đại học không chuyên luật phải được phối hợp nhiều phương pháp chủ yếu như thuyết trình; trình bày trực quan; đàm thoại; đọc sách và tài liệu; luyện tập; tập thói quen; rèn luyện...cụ thể là:

- Thuyết trình là phương pháp có vị trí và vai trò quan trọng trong quá trình dạy học. Nó giúp cho sinh viên tiếp thu tri thức một cách hệ thống. Thuyết trình thường được kết hợp một cách hợp lý với các phương pháp trình bày trực quan và đàm thoại trong các giờ

Sinh viên đang trao đổi về phương pháp học tập

học trên lớp.

- Sinh viên đại học không chuyên luật cần được hướng dẫn và khuyến khích đọc sách và tài liệu về pháp luật nhằm chuẩn bị và bổ sung, mở rộng, đào sâu cho các bài học trên lớp. Tuy nhiên, do năng lực sử dụng sách và tài liệu của sinh viên còn bị hạn chế, nên chỉ yêu cầu sinh viên đọc sách và tài liệu vừa sức.

- Phương pháp luyện tập đối với đối tượng này cần được quan tâm đúng mức nhằm giúp sinh viên vận dụng những tri thức pháp luật đã học vào các tình huống thường bắt gặp hàng ngày hoặc gắn với nghề nghiệp tương lai của sinh viên.

- Trong quá trình giảng dạy môn học pháp luật, cần tạo cơ hội cho sinh viên được tập thói quen và được rèn luyện trong cuộc sống hàng ngày nhằm hình thành và phát triển được những hành vi phù hợp với các chuẩn mực pháp luật.

Do vậy, việc lựa chọn các phương án, hình thức giáo dục pháp luật cho sinh viên các trường không chuyên luật phải phụ thuộc vào mục đích, nội dung và đối tượng giáo dục. Để việc giảng dạy môn học pháp luật có hiệu quả cần phải lựa chọn và sử dụng tổng hợp, hài hòa các phương pháp: sư phạm, tâm lý, tư duy logic, thực hành, giải quyết tình huống cụ thể, trực quan và tổ chức chỉ đạo phối hợp giáo dục pháp luật, tăng cường kiểu học tập tích cực, phát huy sự động não cá nhân, sử dụng nhiều hơn phương pháp “nghiên cứu theo tình huống”, phương pháp

“giải quyết vấn đề”, mở rộng các hình thức giáo dục pháp luật ngoại khóa cho sinh viên. Mặt khác, cần tổ chức biên soạn và dịch thuật một hệ thống sách giáo khoa và sách tham khảo đầy đủ và cần tổ chức nâng cao trình độ của đội ngũ giảng viên. Đồng thời phải có phương pháp đánh giá kết quả học tập của sinh viên với những tiêu chí cải tiến cơ bản, cần đưa vào sử dụng các phương pháp đánh giá có tính khách quan cao hơn; vừa đánh giá trình độ nhận thức vừa đánh giá mức độ rèn luyện qua hành vi chấp nhận nội quy nhà trường và pháp luật Nhà nước. Mở rộng các hình thức giáo dục pháp luật ngoại khóa, như nghe thời sự pháp luật; trực tiếp tham gia các phiên tòa; tham gia tuyên truyền pháp luật; tham gia bảo vệ trật tự trị an, an toàn giao thông đường bộ; tổ chức cho các em đi xem phim, xem kịch có liên quan đến nội dung pháp luật hoặc các em có thể tự tổ chức những việc như đóng kịch về nội dung pháp luật, thi tìm hiểu pháp luật, truyền thanh, chiếu băng video về nội dung pháp luật... Qua đó, sinh viên sẽ được thể nghiệm một cách sinh động những điều đã học về pháp luật vào cuộc sống và làm cho chúng được phong phú hơn, sâu sắc hơn. Trong quá trình giảng dạy giảng viên luôn gắn lý luận với thực tiễn sinh động để tiếp thu, dễ nhớ và dễ vận dụng vào cuộc sống. Để sinh viên đạt được hiệu quả cao trong quá trình học tập môn học pháp luật trong các trường đại học không chuyên luật.